

**CREAREA  
BAZEI LEGISLATIV-NORMATIVE  
ȘI INSTITUȚIONALE A DEZVOLTĂRII  
REGIONALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

*Vadim MACARI, dr., conf. cercetător, IEFS*

*Recenzent: Gheorghe ILIADI, dr. hab., IEFS*

În acest articol este studiat procesul de elaborare a bazei legislativ-normative și instituționale a politicii de dezvoltare regională în Republica Moldova.

**Cuvinte cheie:** politică de dezvoltare regională, cadru legal-normativ și instituțional al dezvoltării regionale, scop general și obiective ale dezvoltării regionale în Republica Moldova, finanțare pentru dezvoltarea regională, apel - pilot de proiect de dezvoltare regională.

Sub aspect conceptual, **politica de dezvoltare regională reprezintă** un ansamblu de măsuri planificate și promovate de Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, autoritățile administrației publice locale, în parteneriat cu diverși actori (privati, publici, voluntari), în scopul asigurării unei **creșteri economice, dinamice și durabile**, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local.

În conformitate cu prevederile legale privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, **obiectivele de baza ale dezvoltării regionale sunt următoarele:**

- Diminuarea dezechilibrelor regionale existente, prin stimularea dezvoltării echilibrate, prin recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea zonelor defavorizate ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice, și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;

- Corelarea politicilor și activităților sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor, prin stimularea inițiativelor și prin valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și al dezvoltării culturale a acestora;

- Stimularea cooperării interregionale, interne și

**ELABORATION OF THE LEGISLATIVE-  
NORMATIVE AND INSTITUTIONAL  
BASE OF THE REGIONAL DEVELOPMENT  
IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Vadim MACARI, PhD, associate researcher, IEFS*

*Reviewer: Gheorghe ILIADI, PhD, IEFS*

The process of elaboration of legislative-normative and institutional base of the regional development policy in the Republic of Moldova is being studied in this article.

**Keywords:** the regional development policy, legislative-normative and institutional frameworks of the regional development policy, the main purpose and objectives of the regional development policy in the Republic of Moldova, financing of the regional development, the call-pilot for the project of the regional development.

From the conceptual point of view, the **regional development policy** is the whole set of measures, planned and promoted by the Ministry of Regional Development and Construction and local public authorities in co-operation with different actors (private, public, volunteers) with the purpose of ensuring the **dynamic and durable economic growth** by means of the efficient use of regional and local potential.

In conformity with the legislation regarding regional development of the Republic of Moldova, **the main objectives of the regional development are the following:**

- Diminution of the existing regional disequilibrium through stimulation of the balanced development by means of accelerated restoration in the development lag of disadvantageous areas, as a consequence of certain historical, geographical and political conditions and prevention of new disequilibriums' production;

- Correlation between policies and governmental sectoral activities at the regional level, by means of the initiatives' stimulation and local and regional resources' utilization for the purpose of their cultural development and durable social-economic development;

- Stimulation of the interregional, internal, international

internaționale, a celei transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun.

**Deci, obiectivele generale ale politicii de dezvoltare regională** se referă la diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate și durabile pe întreg teritoriul R. Moldova, revitalizarea “zonelor defavorizate”, prevenirea producerii de noi dezechilibre, consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor, stimularea cooperării interregionale interne și internaționale care contribuie la progresul economic și social.

**Principiile de bază ale susținerii dezvoltării regionale sunt** eficiența, echitatea, durabilitatea, planificarea, coordonarea, parteneriatul și transparența.

#### Cadrul legal și normativ.

**Documentele de referință care stabilesc condițiile și procedurile de implementare a politicii de dezvoltare regională sunt:**

1. Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, nr. 438-XVI din 28.12.2006 (modificată) (Monitorul Oficial nr. 21-24/68 din 16.02.2007, art. 68). Prin legea respectivă sunt definite noțiunile de bază ce țin de domeniul dezvoltării regionale, sunt stabilite obiectivele, principiile și cadrul instituțional, este delimitat spațiul geografic al țării în șase regiuni de dezvoltare: Nord, Centru, Sud, UTA Găgăuzia, municipiul Chișinău și Transnistria.

Cadrul legal al politicii și dezvoltării regionale este asigurat, în principal, de Legea nr.438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova care stabilește obiectivele, cadrul instituțional, competențele și instrumentele specifice pentru realizarea politicii de dezvoltare regională în Republica Moldova. Mai exact, Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova definește regiunile de dezvoltare funcționale pe teritoriul Republicii Moldova, modul de cooperare interregională, cadrul instituțional, instrumentele specifice politicii pentru dezvoltare regională, mijloacele necesare creării și funcționării regiunilor de dezvoltare.

*Această lege corespunde aspirațiilor Republicii Moldova de integrare europeană și prevede crearea a două regiuni de nivel European NUTS II (Nord, Centru), precum și a regiunilor mai mici de nivelul NUTS III (Sud, UTA Găgăuzia, regiunea transnistreană și municipiul Chișinău), luându-se în considerație numărul locuitorilor din regiune.*

Legea **definește următoarele noțiuni principale ale cadrului legal și normativ al dezvoltării regionale astfel:**

**politică de dezvoltare regională** – activitate coordonată a autorităților administrației publice centrale și locale, a colectivităților locale și a organizațiilor neguvernamentale, orientată spre planificarea și realizarea unei dezvoltări social-economice teritoriale echilibrate, spre sprijinirea nemijlocită a dezvoltării social-economice a zonelor defavorizate;

and cross-border cooperation, including in the framework of euroregions, as well as participation of the regions of development in European structures and organizations, which promote their economic and institutional development with the purpose of projects of common interest.

Thus, the main objectives of the regional development policy refer to diminish the existing regional non-equilibrium, to stimulate balanced and durable development at the whole territory of the Republic of Moldova, to revive disadvantaged areas, to stave off new disequilibriums' production, to consolidate financial, institutional and human opportunities for social-economic development of the regions, to stimulate internal and external inter-regional cooperation, which contributes to economic and social progress.

**Basic principles of the regional development support** are: the efficiency, equity, durability, planning, coordination, partnership and transparency.

#### Legal and normative framework.

**Base documents, which determine conditions and procedures of the regional development policy's implementation, are:**

1. Law On Regional Development of the Republic of Moldova, no. 438-XVI on 28.12.2006 (modified) (Official Monitor nr. 21-24/68 on 16.02.2007, art. 68). This law determines basic definitions of the regional development domain; establishes objectives, principles and institutional framework; delimits the geographical area of the republic into six regions of development: North, Central, South, U.T.A. (i.e. autonomous territorial unit) Gagauzia, municipality Chisinau and Transnistria.

The legal framework of regional policy and development in general is ensured by the Law on regional development of the Republic of Moldova nr.438-XVI on 28.12.2006, which establishes objectives, legal framework, competences and specific instruments for the realization of the regional development policy in the Republic of Moldova. More exactly, the Law on regional development of the Republic of Moldova defines functional regions of development at the territory of the Republic of Moldova, mode of interregional cooperation, institutional framework, specific instruments of the regional development policy, and necessary means of creation and functioning of the developing regions.

*This law correspond to the aspirations of the Republic of Moldova with regard to the European integration and provides for the creation of such two regions of European level as NUTS II (North and Central regions) and smaller regions of the level NUTS III (South region, UTA Gagauzia, Transnistrian region and Chisinau municipality), taking into account the number of inhabitants of the region.*

The law **defines the following principal notions of the legal and normative framework of regional development.**

**policy of regional development** – the coordinated activity of central and local public authorities, local communities and non-governmental organizations, oriented to planning and realization of the territorial balanced social-economic development, to immediate support of the social-economic development of disadvantaged areas;

**national strategy of the regional development** – the principal document of the regional development planning,

**strategie națională de dezvoltare regională** – principalul document de planificare a dezvoltării regionale care reflectă politica națională în domeniu și introduce mecanismele naționale ale acestei dezvoltări;

**document unic de program** – document guvernamental, elaborat în baza strategiilor de dezvoltare regională și a planurilor operaționale regionale, de programare pe termen scurt (3 ani) a implementării politicii de dezvoltare regională;

**plan anual de implementare** – document de planificare anuală a procesului de implementare a Strategiei naționale de dezvoltare regională;

**strategie de dezvoltare regională** – document al politicii de dezvoltare regională pe termen mediu (7ani) care identifică priorități, include proiecte și măsuri specifice pentru implementarea acestei politici în cadrul regiunii de dezvoltare;

**plan operațional** – plan de implementare a strategiei de dezvoltare regională, prevăzut pentru 3 ani, care conține programele, proiectele și activitățile prioritare;

**regiune de dezvoltare** – unitate teritorială funcțională ce reprezintă cadrul de planificare, evaluare și implementare a politicii de dezvoltare regională.

2. Strategia Națională de Dezvoltare (SND) pe anii 2008-2011, aprobată prin Legea nr. 295-XVI din 21.12.2007. Este principalul document intern de planificare strategică, pe termen mediu, în care sunt determinate obiectivele de dezvoltare a Republicii Moldova până în anul 2011 și stabilite măsurile și acțiunile prioritare pentru realizarea acestor obiective.

Prin această Strategie, **dezvoltarea regională** este considerată drept **una din cele cinci priorități naționale**. Totodată, documentul se referă la responsabilitatea Guvernului în ceea ce privește implementarea politicilor de stat în domeniul dezvoltării regionale.

Compartmentul 5 al Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011 este consacrat **dezvoltării regionale ca unul prioritar** și include analiza: politicii de dezvoltare regională; cadrului instituțional de dezvoltare regională; disparităților interregionale și intraregionale; mediului înconjurător și utilizării resurselor naturale.

Sunt puse și argumentate desfășurat următoarele **obiective ale dezvoltării regionale în R. Moldova:**

1) Participarea echilibrată a tuturor regiunilor la dezvoltarea social-economică a țării, cu accent prioritar pe regiunile Nord, Centru și Sud;

2) Accelerarea dezvoltării orașelor mici în calitate de "poli de creștere" ai regiunilor;

3) Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în agricultură;

4) Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii regionale și promovarea parteneriatului public-privat;

5) Prevenirea poluării mediului înconjurător și utilizarea eficientă a resurselor naturale în vederea creșterii calității vieții.

**Scopul general al dezvoltării regionale** rezida în realizarea unei dezvoltări social-economice echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova prin corelarea eforturilor în cadrul regiunilor de dezvoltare.

3. Strategia Națională de Dezvoltare Regională

which reflects the national policy in the domain and introduces national mechanisms of this development;

**unique program document** – a governmental document, elaborated on basis of strategies of regional development and regional operational plans, of a short-term (3 years) programming of implementation of the regional development policy;

**annual implementation plan** – the document of the annual planning of the implementation process of the National Strategy of regional development;

**strategy of regional development** – a document of the regional development policy of a medium-term period (7 years), which identifies priorities, includes projects and specific measures for this policy's implementation in the framework of the region of development;

**operational plan** – the plan of implementation of the National Strategy of regional development, provided for 3 years, which contain programs, projects and priority activities;

**region of development** – the functioning territorial unit, representing the frame for planning, evaluation and implementation of the regional development policy.

2. National Strategy of Development (NSD) for 2008-2011, adopted by the Law no. 295-XVI of 21.12.2007. It is the principal internal document of strategic planning at the medium-term period, in which objectives of the development of the Republic of Moldova until 2011 are determined and the priority measures and actions for these objectives' realization are specified.

Through this Strategy, the **regional development** is considered as **one of five national priorities**. At the same time, the document refers to the Government's responsibility in questions of the implementation of state policies in the domain of regional development.

The section 5 of the National Strategy of development for 2008-2011 is devoted to **regional development as a priority** and includes the analysis: of the policy of regional development; of institutional framework of regional development; of interregional and intraregional disparities; of the environment and natural resources' utilization.

The following **objectives of the regional development of the Republic of Moldova** have been defined and argued:

1) Balanced participation of all regions in social-economic development of the country, with the priority emphasis on North, Central and South regions;

2) Acceleration of the development of small towns as regions' poles of growth;

3) Rural economy's development and agricultural productivity's growth;

4) Development and modernization of regional infrastructure and promotion of public-private partnership;

5) Prevention of the pollution of the environment and efficient utilization of natural resources in view of life quality's growth.

**The main purpose of regional development** consists of realization of social-economic balanced and durable development at the whole territory of the Republic of Moldova by the efforts' correlation within the regions of development.

3. National Strategy of Regional Development (NSRD),

(SNDR), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 158 din 04.03.2010. Este *principalul document de planificare a dezvoltării regionale*, în care sunt reflectate politica națională în domeniul dat și mecanismele naționale ale acestei dezvoltări.

Fiind în responsabilitatea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, *SNDR reprezintă cadrul de lucru strategic*, prin care este promovată politica de dezvoltare geografică, economică și socială, la nivel regional, în vederea realizării obiectivelor de dezvoltare regională de lungă durată. *SNDR urmărește, pe termen mediu, dezvoltarea social-economică, echilibrată, a tuturor regiunilor țării*, accelerarea dezvoltării orașelor mici, dar și dezvoltarea economiei rurale.

4. Hotărârea Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 „Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova” stabilește condițiile de executare a Legii.

#### **Cadrul instituțional.**

Legea definește și principalele noțiuni ale cadrului instituțional al dezvoltării regionale:

**Consiliu Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR)** - structură funcțională de competență generală fără personalitate juridică, constituită pentru aprobarea, promovarea și coordonarea obiectivelor de dezvoltare regională la nivel național;

**consiliu regional pentru dezvoltare (CRD)** – structură funcțională reprezentativă fără personalitate juridică creată în cadrul fiecărei regiuni de dezvoltare pentru elaborarea, promovarea și coordonarea implementării programelor de dezvoltare la nivel regional;

**agenție de dezvoltare regională (ADR)** – instituție publică necomercială, subordonată autorității de implementare a politicii de dezvoltare regională, creată pentru implementarea strategiei de dezvoltare regională și planului operațional;

**Fond național pentru dezvoltare regională (FNDR)** – sursă de finanțare a programelor și proiectelor orientate spre atingerea obiectivelor de dezvoltare regională.

În scopul executării Legii nr.438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova a fost adoptată *Hotărârea Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XVI din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova* (Monitorul Oficial din 19.02.2008, nr. 34-36, art.200), prin care s-a decis *crearea cadrului instituțional* și s-au aprobat *Regulamentele* de funcționare a instituțiilor respective.

Guvernul a hotărât de a crea următoarele *structuri ce formează cadrul instituțional*:

1. Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, în calitate de structură funcțională de competență generală, fără personalitate juridică;

2. Fondul național pentru dezvoltarea regională, în gestiunea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, pentru finanțarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională;

3. Agențiile de Dezvoltare Regională Nord, Centru și Sud, în calitate de instituții publice cu personalitate juridică, subordonate Ministerului Dezvoltării Regionale și

adoptate by the Government Degree no. 158 from 04.03.2010. It is the *principal document of regional development planning*, in which the national policy in the domain and national mechanisms of this development are reflected.

Being under the responsibility of the Ministry of Regional Development and Construction, *NSRD represents a part of the strategic work*, through which the policy of geographical, economic and social development is pursued at the regional level in view of realization of the objectives of the long-term regional development. *NSRD pursues the social-economic balanced medium-term development of all the regions of the country*, acceleration of small towns' development and rural economy's development.

4. Government Degree no. 127 from 08.02.2008 „On Measures of Realization of the Law nr. 438-XVI on 28.12.2006 On Regional Development of the Republic of Moldova” determines conditions of the Law's execution.

#### **Institutional framework**

The Law defines *principal notions of the regional development's institutional framework*:

**National Council of Coordination of Regional Development (NCCRD)** – the functioning representative body of general competence, without registration as a juridical person, created for the approval, promotion and coordination of the objectives of regional development at the national level;

**Regional Council for the Development (RCD)** - the functioning representative body of general competence, without registration as a juridical person, created in the framework of each region of development for the elaboration, promotion and coordination of development programs' implementation at the regional level;

**Agency of Regional Development (ARD)** – non-commercial public institute, subordinated to the authorities of implementation of the policy of regional development, created for the implementation of the strategy of regional development and operational plan;

**National Fund for Regional Development (NFRD)** – the source of financing of programs and projects, oriented to the achievement of the objectives of regional development.

To execute the Law no.438-XVI from 28.12.2006 On Regional Development in the Republic of Moldova, *the Government Degree no. 127 from 08.02.2008 on measures for realization of the Law no.438-XVI from 28 December, 2006 On Regional Development in the Republic of Moldova* (Official Monitor from 19.02.2008, no. 34-36, art.200) has been adopted; this document confirmed the creation of the institutional framework and approbation of Regulations on functioning of the respective institutions.

The Government decided to create the following *structures of the institutional framework*:

1. National Council of Regional Development Coordination as the functioning body of general competence, without registration as a juridical person;

2. National Fund for Regional Development under the Ministry of Regional Development and Construction in order to financing of programs and projects of regional development;

3. Agency of Regional Development of North, Centre and South as a public institute of juridical personality,



Construcțiilor.

Concomitent, Guvernul, prin aceeași hotărâre, a **aprobat Regulamentele** necesare:

1. Regulamentul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale;
2. Regulamentul-cadru al Consiliului Regional pentru Dezvoltare;
3. Regulamentul-cadru al Agenției de Dezvoltare Regională;
4. Regulamentul de formare și utilizare a mijloacelor Fondului național pentru dezvoltarea regională.

Cadrul instituțional contribuie prin prezența sa în fiecare regiune a **Consiliului regional pentru dezvoltare (CRD)** și a **Agenției de dezvoltare regională (ADR)** la coordonarea implementării programelor de dezvoltare la nivel regional și, respectiv, implementarea **strategiei de dezvoltare regională (SDR)**.

Legea nr.438-XVI, în capitolul „Cadrul Instituțional”, prevede **două nivele de organizare a cadrului instituțional pentru dezvoltarea regională: nivelul național și cel regional**.

**Nivelul național** este reprezentat de **Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR)**, care este creat în scopul aprobării, promovării și coordonării la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională (Consiliul Național nu are personalitate juridică, funcționează în conformitate cu regulamentul său) și **Fondul național pentru dezvoltare regională (FNDR)**, care reprezintă instrumentul principal de finanțare a proiectelor și programelor de dezvoltare regională și care se formează din alocațiile anuale de la bugetul de stat, ca poziție distinctă pentru politica de dezvoltare regională, precum și din alte surse. Modul de formare și utilizare a mijloacelor **FNDR** este conform unui regulament aprobat de Guvern. **FNDR se află în gestiunea** autorității de implementare a politicii de dezvoltare regională, care efectuează alocarea mijloacelor lui, cu aprobarea prealabilă a Consiliului Național. La acest nivel se preconizează instituirea **unității de implementare**, adică **secretariatul Consiliului Național de Coordonare**, în cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

**Nivelul regional** reprezentat de **CRD**, care reprezintă „o structură funcțională deliberativă la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, constituită pentru coordonarea și promovarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională la nivel local” (art.7(1)) și **ADR** (are personalitate juridică și activează în conformitate cu un regulament, aprobat de agenție în baza unui regulament-cadru, elaborat și aprobat de Guvern) care se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional și care vor asigura implementarea strategiilor de dezvoltare regională și atragerea de fonduri suplimentare.

Agențiile sunt structurile centrale în pregătirea de proiecte. Acestora le este încredințat rolul de a promova proiecte, transmite informații și orienta beneficiarii potențiali în vederea obținerii unor rezultate bune în ceea ce privește eligibilitatea, susținerea administrativă și tehnică a cererilor.

**Agențiile de dezvoltare regională reprezintă** instituții publice necomerciale, subordonate Ministerului

subordinat la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

La același timp, Guvernul **aprobat necesare** **Regulamentele** pe baza aceluiași grad:

1. Regulamentul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale;
2. Regulamentul-cadru al Consiliului Regional pentru Dezvoltare;
3. Regulamentul-cadru al Agenției de Dezvoltare Regională;
4. Regulamentul de formare și utilizare a mijloacelor Fondului național pentru dezvoltarea regională.

Cadrul instituțional contribuie prin prezența sa în fiecare regiune, contribuie la activitatea **Consiliului Regional pentru Dezvoltare (CRD)** și a **Agenției de Dezvoltare Regională (ADR)** la coordonarea implementării programelor de dezvoltare la nivel regional și, respectiv, implementarea **strategiei de dezvoltare regională (SDR)**.

Legea nr.438-XVI, în capitolul „Cadrul Instituțional”, prevede **două nivele de organizare a cadrului instituțional pentru dezvoltarea regională: nivelul național și cel regional**.

**Nivelul național** este reprezentat de **Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR)**, care este creat în scopul aprobării, promovării și coordonării la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională (Consiliul Național nu are personalitate juridică, funcționează în conformitate cu regulamentul său) și **Fondul național pentru dezvoltare regională (FNDR)**, care reprezintă instrumentul principal de finanțare a proiectelor și programelor de dezvoltare regională și care se formează din alocațiile anuale de la bugetul de stat, ca poziție distinctă pentru politica de dezvoltare regională, precum și din alte surse. Modul de formare și utilizare a mijloacelor **FNDR** este conform unui regulament aprobat de Guvern. **FNDR se află în gestiunea** autorității de implementare a politicii de dezvoltare regională, care efectuează alocarea mijloacelor lui, cu aprobarea prealabilă a Consiliului Național. La acest nivel se preconizează instituirea **unității de implementare**, adică **secretariatul Consiliului Național de Coordonare**, în cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

**Nivelul regional** reprezentat de **CRD**, care reprezintă „o structură funcțională deliberativă la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, constituită pentru coordonarea și promovarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională la nivel local” (art.7(1)) și **ADR** (are personalitate juridică și activează în conformitate cu un regulament, aprobat de agenție în baza unui regulament-cadru, elaborat și aprobat de Guvern) care se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional și care vor asigura implementarea strategiilor de dezvoltare regională și atragerea de fonduri suplimentare.

Agențiile sunt structurile centrale în pregătirea de proiecte. Acestora le este încredințat rolul de a promova proiecte, transmite informații și orienta beneficiarii potențiali în vederea obținerii unor rezultate bune în ceea ce privește eligibilitatea, susținerea administrativă și tehnică a cererilor.

**Agențiile de dezvoltare regională reprezintă** instituții publice necomerciale, subordonate Ministerului

Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, care sunt create pentru implementarea Strategiei de dezvoltare regională și Planului Operațional, executarea deciziilor consiliilor regionale de dezvoltare și atragerea de fonduri investiționale suplimentare.

Pentru a putea fi aplicată politica de dezvoltare regională, *s-au înființat 6 regiuni de dezvoltare*, care cuprind tot teritoriul Republicii Moldova. **Principalele domenii** care pot fi vizate de politicile regionale **sunt:** dezvoltarea întreprinderilor, piața forței de muncă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea sectorului Î.M.M.-urilor, îmbunătățirea infrastructurii, calitatea mediului înconjurător, dezvoltare rurală, sănătate, educație, învățământ, cultura. **Tabelul 1** caracterizează aceste 6 regiuni de dezvoltare ale R. Moldova.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 110 din 18.02.2010 cu privire la Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Guvernul a aprobat **noua componență nominală a Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale din 14 persoane** și a stabilit că, în caz de eliberare a membrilor Consiliului din funcțiile deținute, atribuțiile lor în cadrul Consiliului vor fi exercitate de persoanele nou-de desemnate în posturile respective, fără emiterea altei hotărâri de Guvern.

**Membri ai Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCCR) sunt:**

- viceprim-ministrul, ministrul economiei, președintele Consiliului;
- ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor, vicepreședintele Consiliului;
- ministrul stat, vicepreședintele Consiliului;
- ministrul finanțelor;
- ministrul mediului;
- ministrul agriculturii și industriei alimentare;
- ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor; președintele Consiliului Regional pentru Dezvoltare Nord;
- președintele Consiliului Regional pentru Dezvoltare Centru;
- președintele Consiliului Regional pentru Dezvoltare Sud;
- câte un reprezentant al sectorului privat delegat din partea fiecărui din cele trei Consilii Regionale pentru Dezvoltare;
- un reprezentant al societății civile.

Fiecare Consiliu Regional pentru Dezvoltare include președintele, vicepreședintele și câte patru membri din fiecare raion al regiunilor.

**Principalele obiective pentru anul 2010 au fost:**

1. Aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională și adoptarea strategiilor de dezvoltare regională;
2. Finalizarea procesului de constituire a cadrului instituțional pentru dezvoltarea regională (asigurarea și dotarea cu mobilier, tehnică, etc. a agenților);
3. Elaborarea strategiei de comunicare și sprijinirea parteneriatelor public-private pentru implementarea politicii regionale;
4. Monitorizarea și evaluarea măsurilor de susținere ale

of bids.

**Agencies of regional development represent** public non-commercial institutions, subordinated to the Ministry of Regional Development and Construction, created to implement the Regional development Strategy and Operational Plan, to execute decisions of regional councils of development and to attract supplementary investment funds.

In order the policy of regional development to be applied, **6 regions of development covering** the whole territory of the Republic of Moldova have been founded. **Principal domains**, which could be endorsed by regional policies, **are:** enterprises' development, labor force market, investment attraction, technology transfer, SME sector's development, infrastructure's improvement, environment's quality, rural development, health, education, teaching, culture. **Table 1** characterizes those 6 regions of development of the republic of Moldova.

Government Decision no. 110 from 18.02.2010 On National Council of Coordination of Regional Development, the Government has adopted the new nominal composition of the National Council of Coordination of Regional Development, consisted of 14 persons, and has resolved that in case of a Council member's dismissal, the newly appointed person would perform his functions without issuance of another Government degree.

There are following **members of the National Council of Coordination of Regional Development (NCCR):**

- vice-prime minister, minister of economy, president of the Council;
- minister of regional development and construction, vice-president of the Council;
- state minister, vice-president of the Council;
- minister of finance;
- minister of environment;
- minister of agriculture and food industry;
- minister of transport and road infrastructure;
- president of the Regional Council for the Development (North);
- president of the Regional Council for the Development (Centre);
- president of the Regional Council for the Development (South);
- one representative from each of three Regional Councils for the Development;
- one representative of the civil society.

Each of Regional Councils for the Development includes the president, vice-president and four members from each district of the region.

**The principal objectives for 2010 were the following:**

1. Adoption of the National Strategy of Regional Development and strategies of regional development;
2. Finalizing the process of formation of the institutional framework for regional development (provision and allocation of the furniture, technique, etc. for agents);
3. Elaboration of the Strategy of communication and support of public-private partnerships to implement regional policies;
4. Monitoring and evaluation of regional development

dezvoltării regionale;

5. Elaborarea și implementarea mecanismelor de finanțare a dezvoltării regionale (elaborarea și aprobarea de către Guvern a **Documentului Unic de Program (DUP)**);

6. Fortificarea dialogului între principalii actori ai dezvoltării regionale din partea mediului de afaceri, societății civile și a donatorilor.

support measures;

5. Elaboration and implementation of regional development financing mechanisms (elaboration and adoption of the **Unique Programme Document (UPD) by the Government**);

6. Strengthening a dialogue between principal actors of regional development from business environment, civil society and donors.

Tabelul 1/Table 1

Regiunile de dezvoltare ale Republica Moldova și componența lor/  
Regions of development of the Republic of Moldova and their composition

Regiunile de dezvoltare/ Regions of development	Unitățile administrativ-teritoriale/ Administrative-territorial units	Locuitorii din regiune (potrivit recensământului din 2004)/Inhabitants of the region (according to census of the population of 2004)
Nord /North	Municipiul/ Municipality Bălți, raioanele/ districts of Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnîța, Rîșcani, Sîngerei, Soroca	969299
Centru/ Centre	Raioanele /Districts of Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești, Ungheni	987603
Sud/ South	Raioanele/ Districts of Basarabasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova, Ștefan Vodă, Taraclia	524497
Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia /Autonomous territorial unit Gagauzia		155700
Municipiul/ Municipality Chișinău		712218
Transnistria	Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului, inclusiv municipiile Tiraspol și Bender /Administrative-territorial units from the left bank of the Dniester, including municipalities Tiraspol and Bender	580000

Sursa: Legea nr.438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova./ Source: Law nr.438-XVI from 28.12.2006 On Regional Development in the Republic of Moldova.

Continuă **parteneriatul cu proiectul Departamentului pentru Dezvoltare Internațională a Guvernului Marii Britanii (DFID)** care acordă asistență tehnică Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor în lansarea activității agenților de dezvoltare regională. În urma negocierilor, la acest proiect s-a alăturat **Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională (SIDA)**. În timpul cel mai apropiat, vor fi inițiate negocierile de colaborare cu **Biroul de Cooperare Tehnică al Germaniei GTZ**.

Prin decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr.5/10 din 04 mai 2010 **a fost aprobată „Instrucțiunea pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul național pentru dezvoltare regională”**.

În **Instrucțiune pentru Utilizator** sunt prezentate, conform prevederilor **Manualului operațional al FNDR** și legislației naționale în vigoare, condițiile de înaintare, selectare și de implementare a proiectelor finanțate din Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR).

**Scopurile Apelului-pilot de proiecte sunt:**

1.Desemnarea proiectelor, finanțate în 2010.

The partnership with the project of **the Department for International Development of the Government of Great Britain (DFID)** continues, which grants technical assistance to the Ministry for Regional Development and Construction in order to launch the activity of regional development agents. As a result of negotiations, **the Swedish International Development Agency (SIDA)** has joined the project. In the near future, negotiations of collaboration with **German Bureau for Technique Cooperation (GTZ)** will be initiated.

The **„Instructions for users on application of project bids to be financed from the National Fund for regional development” (User’s Guide)** was adopted by the decision of the National Council for Coordination of Regional Development no.5/10 from 04 May 2010.

Conditions of application, selection and implementation of projects, financed from the National Fund for regional development (NFRD) are presented in the **User’s Guide**, according to provisions of the **Operational Manual of NFRD** and national effective legislation.

2. Elaborarea **Planului Operațional Regional (POR)** pentru anii 2010-2012.

Solicitanții și partenerii acestora, ale căror proiecte sunt selectate pentru finanțare, semnează cu Agenția de Dezvoltare Regională un acord de colaborare privind implementarea proiectului. Acordul prevede atribuțiile și responsabilitățile fiecărei părți a contractului, durata desfășurării proiectului, costurile, sursele de finanțare și, după caz, co-finanțare a proiectului. Conform prevederilor legislației în vigoare cu privire la dezvoltarea regională, Agențiile de Dezvoltare Regională coordonează implementarea proiectelor selectate pentru a fi finanțate, asigurând organizarea licitațiilor publice. Totodată, ele țin sub control procesul de implementare a proiectelor. La sfârșitul perioadei de implementare a proiectului bunurile procurate și obiectele construite sunt transmise în proprietate beneficiarilor.

Implementarea politicilor de dezvoltare regională a început odată cu constituirea **cadrelor instituționale** din care fac parte: Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Direcția Generală Dezvoltare Regională a Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Consiliile Regionale pentru Dezvoltare, Agențiile de Dezvoltare Regională.

Fiecare Agenție de Dezvoltare regională, în colaborare cu consiliile regionale, elaborează și aprobă planuri operaționale privind dezvoltarea regională pentru anii 2010-2012.

**Finanțarea pentru dezvoltarea regională** se face prin intermediul Fondului Național de Dezvoltare Regională (FNDR), care prevede 1% din bugetul de stat, precum și alte surse de finanțare.

**Procesul de finanțare pentru dezvoltarea regională** antrenează utilizarea unui set de **noțiuni ce trebuie definite exact. Principalele sunt:**

- **Autoritate Publică Locală de nivel 1 sau 2** – autoritate publică de competență generală sau specială, care este constituită și activează pe teritoriul satului/ comunei, orașului/ municipiului, raionului, unității teritoriale autonome. Are statut juridic special, urmărind promovarea intereselor populației/ colectivității/ unităților administrativ-teritoriale și soluționarea problemelor acestora (Legea nr.436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală.)

- **Cerere de finanțare** – document prin care se solicită un sprijin financiar pentru acoperirea costurilor de implementare a unui proiect. În cerere se descrie detaliat proiectul, se argumentează necesitatea implementării lui, sunt indicate activitățile, rezultatele, efectul și impactul proiectului.

- **Comisia de Evaluare** – organ consultativ, creat în cadrul Ministerului Construcțiilor și Dezvoltării Regionale în scopul evaluării proiectelor de dezvoltare regională.

- **Instrucțiune a Utilizatorului** – document de informare tehnică a potențialilor beneficiari ai Fondului Național pentru Dezvoltare Regională, suport informativ complex pentru întocmirea Cererii de Finanțare conform cerințelor specifice ale FNDR. Include un set de reguli detaliate pentru întocmirea și depunerea Cererii de Finanțare.

**Aims of the Call-pilot for the projects** are the following:

1. Identification of projects for financing in 2010.

2. Elaboration of the **Regional Operational Plan (ROP)** for 2010-2012.

Applicants and their partners, whose projects are selected for finance, sign an agreement of collaboration with the Agency of Regional Development regarding the project's implementation. The agreement provides for functions and responsibilities of each contracting part, duration of the project, costs, sources of finance and (if applicable) co-finance of the project. According to provisions of effective legislation on regional development, Agencies of Regional Development coordinate the implementation of projects, selected to be financed, ensuring public biddings' organization. At the same time, they control projects' implementation. At the end of the project implementation period, purchased goods and constructed facilities have to be transferred in beneficiaries' property.

The implementation of regional development policies began with the institutional framework's formation, among which: National Council for Coordination of Regional Development, General Direction of Regional Development of the Ministry for Regional Development and Construction, Regional Councils for Development, Agencies of Regional Development.

Each of the Agencies of Regional Development in collaboration with regional councils elaborates and adopts operational plans for regional development for 2010-2012.

Financing of regional development is made by the National Fund for Regional Development (NFRD), consisted of 1% from the state budget and other sources.

**The process of financing of regional development** needs a **set of notions**, which are to be defined exactly. Principal of them are:

- **Local Public Authority at level 1 or 2** – public authority of general or special competence, which is constituted and works at the territory of villages/ communes, towns/ municipalities, districts, autonomous territorial units. They are of special juridical status and ought to promote interests of population/ community/ administrative-territorial units and to solve their problems (Law no.436-XVI from 28.12.2006 On local public administration.)

- **Application for financing** – document, by means of which the financial support for defrayal of expenses on project's implementation is requested.

- **Evaluation Committee** – consultative body, created in the framework of the Ministry of Regional Development and Construction with the purpose to evaluate regional development projects.

- **User's Guide** – document of technical information for potential beneficiaries of the National Fund for Regional Development; complex information support for completion of the application for financing in accordance with specific requirements of NFRD. It includes the set of detailed rules for completion and presentation of the application for financing.



• **Manual Operațional al FNDR** – document ce prevede organizarea, funcționarea și procedurile de utilizare a Fondului.

• **Manual Operațional ADR** – document principal în care se conțin informații despre organizarea, funcțiile și obligațiile de serviciu, gestionarea, administrarea și procedurile relevante ale acesteia.

• **Parteneriat** – sistem, care asociază parteneri sociali, economici etc.; un grup/ o societate formală sau neformală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun.

• **Studiu de Prefezabilitate** – analiză premergătoare deciziei de investiții, având drept scop identificarea tuturor problemelor, formularea soluțiilor, precum și selectarea alternativă preferată pe baza factorilor calității.

Conform **Strategiilor de Dezvoltare Regională** sunt stabilite următoarele **priorități**:

1. Reabilitarea infrastructurii fizice.
2. Susținerea dezvoltării sectorului privat, în special în regiunile rurale.
3. Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice.

Lansarea **Apelului-pilot de proiecte** marchează un pas important în implementarea practică a politicilor de dezvoltare regională. Specificul acestui Apel este scos în evidență de următoarele aspecte:

În primul rând, pentru prima dată este prevăzută finanțarea unor proiecte regionale din FNDR. În acest sens, **Apelul** poartă un caracter de testare, identificare, elaborare, evaluare, implementare și monitorizare a proiectelor regionale. Acesta este o practică bună pentru toate părțile interesate – atât la nivel local și regional, cât și la cel național.

În al doilea rând, **Apelul** solicită proiecte pentru toate tipurile de priorități specificate în Strategia de dezvoltare regională. Se așteaptă ca acest Apel să devină un mijloc informațional important, care să faciliteze procesul de elaborare a **Planului Operațional Regional pentru 2010-2012**.

În final, importanța **Apelului** este condiționată și de faptul că în anul 2010 urmau să fie finanțate proiecte cu un grad sporit de pregătire pentru implementare.

Etapele prezentării și evaluării propunerilor de proiecte sunt următoarele:

1. **ADR-le**, în baza Strategiilor de Dezvoltare Regională, lansează **Apelul-pilot de proiecte**. **Apelul conține**: Anunțul cu privire la solicitările de proiecte, Instrucțiunea pentru utilizator și Formularele (care urmează a fi completate).

2. Proiectele sunt elaborate de solicitanți. ADR acordă suport consultativ și metodologic în elaborarea proiectelor. Proiectele sunt prezentate nu mai târziu de data limită.

3. După data limită, ADR va efectua verificarea administrativă a proiectelor parvenite, pentru a le include în **POR (Planul Operațional Regional)**. În baza verificării administrative, ADR prezintă CDR, pentru a fi examinată și aprobată, **Nota informativă privind proiectele parvenite și Planul Operațional Regional**.

4. CDR aprobă POR și îl înaintează MDRC pentru elaborarea DUP.

• **Operational Manual of NFRD** – document, providing the organization, functioning and utilization procedures of the Fund.

• **Operational Manual of ARD** – principal document, containing information about organization, functions and official duties, managing, administration and relevant procedures of them.

• **Partnership** – system of association social, economic, etc. partners; formal or informal group/ society, by means of which two or more parties decide to work together to reach common aim.

• **Pre-feasibility Research** – the prior analysis of the decision of investment with the purpose of identification of all the problems, formulating of decisions and selection of preferable alternative on the basis of quality factors.

According to **Regional Development Strategies**, the following **priorities** have been determined:

1. Rehabilitation of physical infrastructure.
2. Support of private sector's development, especially in the rural regions.
3. Improvement of environment factors and tourist attractiveness.

Starting of **Call-pilot for projects** marks an important step in implementation of regional development policies in practice. This Call's specific is displayed in following aspects:

In the first place, for the first time the regional projects' financing from NFRD are provided for. In this view, **the Call** includes testing, identification, elaboration, evaluation, implementation and monitoring of regional projects. This is a good practice for all interested parties at local and regional as well as national level.

In the second place, **the Call** requires projects of all types of priorities, specified in the Strategy of regional development. It is expected that this Call will become an important informational means, which will facilitate the process of elaboration of the **Regional Operational Plan for 2010-2012**.

Finally, **the Call's** importance is also conditioned by fact that in 2010 it was supposed to finance projects of higher degree of preparedness for implementation.

**Stages of presentation and evaluation of project bids are the following:**

1. **ARDs**, based on Strategies of Regional Development, start the **Call-pilot for projects**. The **Call contains**: announcement for project application, user's guide and forms to be completed.

2. Projects are elaborated by applicants. ARDs render consulting and methodological support to projects' elaboration. Projects are to be presented at the latest deadline.

3. After the deadline, ARD makes an administrative verification of the received projects in order to include them in the **Regional Operational Plan (ROP)**. On basis of the administrative verification, ARD presents the **Informational Note on received projects and Regional Operational Plan** to CRD for examination and improvement.

4. CRD approves ROP and presents it to MRDC in

5.Paralel cu elaborarea DUP (Document Unic de Program), Comisia de Evaluare de pe lângă MDRC va evalua propunerile de proiecte conform criteriilor de selectare și va propune CNCDR aprobarea proiectelor pentru finanțare în anul 2010.

6.După aprobarea de către CNCDR a DUP-ului (Documentului Unic de Program), MDRC va propune Guvernului să aprobe DUP (Document Unic de Program) care conține programe și proiecte pentru 3 ani (2010-2012).

7.Proiectele aprobate spre finanțare în anul 2010 trebuiau înaintate ADR pentru inițierea etapei de implementare propriu-zisă a proiectelor.

8.Pentru fiecare proiect în parte, ADR va elabora, după caz, Caiete de sarcini și va anunța concursurile de licitație publică pentru angajarea companiilor specializate în realizarea lucrărilor de proiectare, reparație, reconstrucție, construcție, dotare cu echipament tehnic și utilaje, în prestarea de servicii, ș.a. necesare pentru implementarea proiectelor.

9.În conformitate cu prevederile legale din domeniu și cu procedurile stabilite, ADR vor monitoriza implementarea proiectelor.

10. Rezultatele evaluării și monitorizării se vor include în rapoarte de monitorizare și evaluare referitoare la fiecare proiect în parte și se vor prezenta MDRC de către ADR.

**FNDR** deține o poziție distinctă în bugetul de stat, având ca obiectiv promovarea unei politici de dezvoltare regională. El constituie 1% din veniturile bugetului de stat aprobate pe anul respectiv, cu excepția veniturilor cu destinație specială prevăzute de legislație, pentru anul 2010 fiind alocate mijloace financiare – 135,4 mln lei.

Suma totală oferită în cadrul acestui **Apel** pentru toate cele trei regiuni de dezvoltare în perioada 2010-2012 constituie 452 mil. lei. Devizul general indicativ disponibil este alocat pentru fiecare prioritate în parte, iar valoarea finanțării, acordată prin acest **Apel**, se înscrie între următoarele sume minime și maxime (**Tabelul 2**).

order to elaborate UPD.

5.At the same time with UPD's elaboration (UPD=Unique Programme Document), the Evaluation Committee at the MRDC will evaluate project bids according to selection criteria and will propose to NCCRD to approve projects for financing in 2010.

6.After the NCCRD approve UPD (Unique Programme Document), MRDC will propose to the Government to approve UPD, which contains programs and projects for 3 years (2010-2012).

7. Projects, approved for financing in 2010, should be directed to ARD in order to initiate the project's implementation.

8. For each project, ARD will elaborate a Tasks Book and will announce public bids for engaging of the companies, specialized in planning working, reparation, reconstruction, construction, providing with technical equipment, in rendering services, etc., which are necessary for projects' implementation.

9. According to provisions of the legislation and stabled procedures, ARD will control the projects' implementation.

10. The results of evaluation and control will be included in control and evaluation reports to each separate project and will be presented by ARD to MRDC.

**NFRD** holds a clear-defined position in state budget, having as an objective promotion of a regional development policy. It is consisted of 1% of revenues of the yearly approved state budget, with the exception of special purpose income, stipulated by legislation; in 2010, 135.4 million lei were allocated.

The total sum, offered by this **Call** for all three regions of development for 2010-2012 constitutes 452 million lei. The general indicative available estimate is allocated for each separate priority, but the financing volume, granted by this **Call**, is indicated between the following minimum and maximum sums (**Table 2**).

**Tabelul 2 /Table 2**

**Valorile minime și maxime ale proiectelor/  
Minimum and maximum volumes of the projects**

<b>Prioritate/ Priority</b>	<b>Valoarea minimă: lei/ Minimum volume: lei</b>	<b>Valoarea maximă: lei/ Maximum volume: lei</b>
Reabilitarea infrastructurii fizice./ Rehabilitation of physical infrastructure.	1 000000	100 000000
Suținerea dezvoltării sectorului privat, în special, în regiunile rurale./Support of private sector's development, especially in the rural regions	250 000	15 000000
Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice./Improvement of environment factors and touristic attractiveness	1 000000	30 000000

**Sursa:Instrucțiunea pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul național pentru dezvoltare regională. (Aprobată prin decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr.5/10 din 04 mai 2010)./Source: Instructions for users on application of project bids to be financed from the National Fund for regional development (Approved by the decision of the National Council for Coordination of Regional Development nr.5/10 from 04 May 2010).**

În cazul când procentajul minim prevăzut pentru o anumită Prioritate nu poate fi utilizat din cauza calității joase sau a numărului redus de proiecte, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale își rezervă dreptul să re-aloce fondurile pentru altă Prioritate.

**Finanțarea se poate acorda pentru întreg devizul general al proiectului.** Totuși, potențialii solicitanți sunt încurajați să co-finanțeze proiectul. În acest caz, co-finanțarea trebuie făcută fie din sursele proprii ale solicitantului, ale partenerilor săi, fie din alte surse decât Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.

In case, the minimum percentage, stipulated for the Priority, cannot be used because of bad quality or small number of projects, the National Council for Coordination of Regional Development reserves the right to re-allot the funds to another Priority.

**The finance may be approved for the total general estimate of the project.** But the potential applicants are encouraged to co-finance the project. In this case, the co-financing should be made either from the applicant's or his partners' own sources or from sources other than the National Fund for Regional Development.

#### Bibliografia/Bibliography

1. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova. „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare 2009-2013”. Chișinău, 2009. [Online], Chișinău (MD), Accesibil pe Internet URL:<http://www.gov.gov.md/Program/pdf>
2. Lege privind dezvoltarea regională în Republica Moldova: nr. 438 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 21-24. art. 68.
3. Legea Republicii Moldova pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011: nr. 295-XVI din 21.12.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.18-20, art. 57.
4. Hotărârea Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 „Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 34-36, art. 200.
5. Hotărârea Guvernului nr. 158 din 04.03.2010 „Cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare regională”. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 34, art. 200.
6. Instrucțiunea pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul național pentru dezvoltare regională Aprobată prin decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr. 5/10 din 04.05.2010